

SĂNĂTATEA PUBLICĂ

Dr. Ion BAHNAREL

1. Evaluarea stării actuale de lucruri

Sănătatea populației a devenit una din prioritățile de bază în politica statului. Au fost elaborate:

- Politică Națională de Sănătate, care trasează prioritățile de fortificare, menținere și recuperare a sănătății pentru următorii 15 ani și stabilește mecanismele și responsabilitățile intersectoriale ale sănătății publice: asigurarea securității sociale, economice, ecologice, alimentare, promovarea unui stil sănătos de viață și accesul echitabil la servicii medicale de calitate.

- Strategia de dezvoltare a sistemului de sănătate în perioada 2008-2017, care presupune ameliorarea sănătății populației, sporirea nivelului de protecție financiară, precum și a nivelului de satisfacere a beneficiarilor datorită performanțelor sistemului de sănătate.

- Planul abordării sectoriale și instrumentelor Politicii Europene de Vecinătate (UE și Moldova), Planul privind implementarea Regulilor medico-sanitare internaționale, Planul Strategic al Sistemului Național Informațional în Sănătate în perioada 2008-2017, Planul de Acțiuni privind politicile și programele de sănătate a reproducerii, Planul Național de Sănătate în relație cu Mediul, Programul unic al asigurărilor obligatorii de asistență medicală, etc.

Se realizează Programe Naționale de combatere a bolilor infecțioase, ce permit menținerea situației epidemiologice stabile. S-a obținut stabilizarea și îmbunătățirea unui șir de indicatori ai sănătății publice. Este adoptată decizia președintelui Republicii Moldova de fondare a serviciului de supraveghere a sănătății publice.

2. Evaluarea stării actuale de lucruri (punctele slabe ale Sănătății Publice)

Se atestă o tendință nefavorabilă a indicatorilor demografici, care influențează nefast sănătatea publică (micșorarea numărului de locuitori, reducerea natalității, descreșterea ratei fertilității, majorarea ratei mortalității, mortalitatea infantilă se menține la un nivel ridicat, speranța de viață la naștere este joasă). Cei mai importanți factori de risc care condiționează morbiditatea, invaliditatea și mortalitatea sunt abuzul de alcool, hipertensiunea arterială, colesterolul, tutunul și supraponderabilitatea, care influențează esențial intensitatea bolilor necontagioase. A crescut numărul de cazuri noi HIV înregistrate în rândul donatorilor de sânge.

Procentul din PIB pentru Sănătatea Publică este destul de redus, de asemenea este insuficient procentul pentru asigurările obligatorii de sănătate. Alocațiile pentru realizarea programelor de sănătate variază de la 1,8 procente în medicina de urgență

până la 93 procente în programul de imunizări, ceea ce constituie o medie a finanțării doar de cca 18,5 la sută. Din cauza că nu sunt finanțate programele existente, a fost stopată promovarea de noi programe foarte necesare, cum ar fi programele de combatere a bolilor cardiace și oncologice – maladii care constituie cca 68 la sută din toate cauzele de deces. Nu este stabilită o politică clară de repartizare a finanțelor conform priorităților în sănătatea publică. Impactul și gravitatea unor maladii este inadecvată cu finanțarea lor.

Se atestă un exod al cadrelor medicale din sistemul ocrotirii sănătății (în special asistentele medicale, medicii de familie, specialiștii de sănătate publică), fapt ce creează mari dificultăți în organizarea și efectuarea măsurilor profilactice și antiepidemice în teritoriu. Profilaxia rămâne mai mult declarativă, fondul de profilaxie a asigurărilor obligatorii de sănătate se utilizează în alte scopuri. Fondul antiepidemic republican este extrem de modest și nu acoperă nici pe departe necesitățile în cazurile de situații excepționale și agravări epidemiologice. Instituțiile de sănătate publică sunt dotate insuficient cu utilaj medical. Starea sanitaro-igienică și sanitaro-tehnică a unor instituții medicale este nesatisfăcătoare, condițiile de muncă improprie, ce conduc la boli profesionale și la un nivel înalt al bolilor cu pierdere temporară a capacității de muncă la personalul medical. Speranța la viață a personalului de profil chirurgical este una din cele mai joase (condiții inadecvate, stresul, lipsa uneori a condițiilor elementare pentru diminuarea efectelor nocive ale stresului). Se procură cantități extrem de insuficiente de dezinfectanți și produse de menaj pentru instituțiile medicale, ceea ce conduce la agravarea situației epidemiologice și apariția bolilor nosocomiale în spitale. Nu se rezolvă de lung timp o problemă extrem de importantă pentru sănătatea publică – colectarea, prelucrarea și utilizarea deșeurilor medicale care pot prezenta risc pentru mediu ambiant și sănătatea publică. Lipsa unui organ coordonator al instituțiilor medicale în rural (la nivel raional) creează mari dificultăți în organizarea și efectuarea măsurilor profilactice și antiepidemice, implementarea programelor naționale și locale de sănătate publică. Există divergențe și dublări între sistemele interne (naționale) de acreditare a instituțiilor de sănătate publică.

3. Oportunități și amenințări pentru dezvoltarea Sănătății Publice, inclusiv influența factorilor externi

Oportunitatea dezvoltării unui sistem de sănătate publică este dictată de recomandările OMS, UE, experiența țărilor, de probleme majore de sănătate publică și amenințări legate de fenomenele și cataclismele naturale, terorism, epidemii, apariția unor noi maladii etc.

4. Posibile scenarii de evoluție a Sănătății Publice

Vârsta medie a populației este în creștere. Situația va deveni una și mai complicată către anii 2009-2010, când în vârsta de pensionare vor intra generațiile născute în 1948-1950, care numeric sunt de 2,7 ori mai mari decât cele anterioare. Populația vârstnică în continuă creștere va avea nevoie de sprijin din partea statului, dar capacitatea economică și instituțională, estimată pe termen scurt, limitează posibilitatea satisfacerii acestor nevoi. Problema se va acutiza, dacă politicile ocupaționale și sociale nu vor fi revizuite pentru a se potrivi longevității în creștere și dacă productivitatea muncii nu va spori progresiv. Structurarea de vârstă a populației este caracteristică unui proces de îmbătrânire demografică, datorat scăderii natalității, care a determinat reducerea absolută și relativă a populației tinere.

5. Formularea obiectivelor Sănătății Publice pentru Republica Moldova

Reorganizarea și fortificarea Sistemului de Sănătate Publică, aderarea la Asociația Internațională a Institutelor de Sănătate Publică (IANPHI); elaborarea Strategiei de Promovare a Sănătății și Prevenire a Maladiilor, Strategiei de comunicare în sănătate; fortificarea sănătății mamei și copilului și sănătății reproducerii; fortificarea supravegherii și controlului maladiilor contagioase; prevenirea și controlul maladiilor necontagioase majore; securitatea mediului ambiant și pregătirea pentru dezastre, cataclisme naturale; fortificarea monitoringului socio-igienic; implementarea sistemului informațional medical integrat; educația pentru sănătate și promovarea modului sănătos de viață; colaborarea internațională și europeană.

6. Elaborarea recomandărilor și a posibilelor soluții de dezvoltare a Sănătății Publice

Prioritățile de bază în domeniul sănătății publice sunt expuse în *Programul de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009 Modernizarea țării – bunăstarea poporului*, în *Programul Național Satul Moldovenesc*, în *Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană*, în *Strategia Națională de Dezvoltare* și alte politici guvernamentale și sectoriale care prevăd continuarea elaborării și implementării politicilor de sănătate publică și de planificare strategică; realizarea monitorizării și evaluării sistemului de sănătate publică; continuarea colaborării cu Organele Administrației Publice Locale, cu instituțiile internaționale, europene și regionale; prioritizarea problemelor de sănătate publică cu argumentare medico-economică; implicarea efectivă a populației, a societății civile și profesionale în luarea deciziilor de sănătate; ridicarea nivelului de transparență în dirijarea resurselor financiare; reabilitarea și asigurarea cu echipament medical și transport sanitar a instituțiilor de sănătate publică etc.

Posibilități de participare a comunității științifice la implementarea soluțiilor propuse

Problemele majore de sănătate publică la care este necesară participarea comunității științifice ar putea fi:

- Evaluarea calității vieții populației
- Cercetarea aspectelor de sănătate publică a schimbării climei
- Efectuarea studiilor de *skreening* pentru aprecierea obiectivă a stării de sănătate a populației
- Stabilirea mecanismelor de apreciere a eficienței și eficacității politicilor și strategiilor în sănătatea publică
- Continuarea studiilor privind impactul mediului asupra sănătății
- Studierea impactului asupra sănătății a câmpurilor electromagnetice (radiațiilor neionizante)
- Continuarea studiilor efectelor tardive a radiațiilor ionizante asupra populației
- Importanța pentru sănătate a produselor fortificate
- Impactul substanțelor chimice noi asupra sănătății, mercurul și sănătatea
- Managementul deșeurilor medicale
- Participarea la realizarea unor proiecte comune cu instituțiile din UE(F-7)

Isai Cârmu. Ilustrație la cartea *Aproape de Grigore Vieru*. Chișinău, ed. Cartea moldovenească, 1974